

Projektnamn: Utveckling BioDriv Öst

Programområde: Östra Mellansverige

Ärende ID: 20201329

Bakgrund och omvärld

Bakgrund

Andelen förnybara drivmedel ökar i transportsektorn, bland annat genom låginblandning, men omställning till helt förnybara alternativ och alternativa tekniker är också av stor vikt. Statistik över nyregistreringar av personbilar i Östra Mellansverigeregionen (inkl. Stockholm) visar dock att antalet fossila fordon ökar snabbare än de förnybara alternativen. Det är även tydligt att de förnybara alternativen till stor del konkurrerar med och ersätter varandra istället för det fossila.

Denna trend måste brytas och det behövs ett nytt angreppssätt för att viktiga miljö- och klimatmål ska kunna nås. Området förnybara fordon och drivmedel blir dessutom allt svårare att överblicka då utvecklingen och förutsättningarna inom området förändras snabbt. Projektet BioDriv Öst bygger vidare på behov som identifierats inom tidigare projekt som genomförts i regionen. ERUF-förstudien "Fossilfria resor och transporter i ÖMS" har kartlagt aktiviteter som efterfrågas av regionens aktörer. Satsningar inom området "Övergång till fordon som kan drivas med fossilfria drivmedel" var det som flest aktörer efterfrågade. Statens väg och transportforskningsinstitut (VTI) genomförde även en analys inom förstudien och pekade ut detta område som prioriterat för insatser. Det är även VTI som lyft upp Trafikanalys statistik över nyregistreringar av personbilar i regionen som en bekymmersam trend. Transportsektorns utmaning kan inte heller lösas genom enskilda projekt eller satsningar av olika aktörer och det är av stor vikt att de insatser som sker inom området kan bygga vidare på varandra. Flera aktörer i regionen har därför tydligt efterfrågat en storregional kunskapsresurs och plattform för samverkan likt nuvarande Biogas Öst som kan utgöra ett stöd i omställningen till fossilfria transporter utifrån ett helhetsperspektiv. Därför har Biogas Öst tagit initiativet till nätverket BioDriv Öst.

Biogas Öst har sedan 2008 arbetat med biogasutvecklingen i ÖMS (+ Stockholms län) och har därigenom byggt upp en stor kompetens om alternativa drivmedel,

lätta och tunga fordon, upphandling, teknik och drivlinor, styrmedel, finansieringsmöjligheter etc. Genom att bygga vidare på en befintlig storregional plattform för samverkan som såväl regioner, länsstyrelser och kommuner redan har satsat resurser på att bygga upp, kan transportutmaningen i regionen bemötas på ett så effektivt sätt som möjligt och verksamheten får en kortare startsträcka.

Omvärld och samverkan

Biogas Öst har inom ERUF-förstudien "Regional utveckling av infrastruktur för biogas" genomfört en omvärldsanalys under våren 2016 och fört samtal med ett stort antal av regionens kommuner för att identifiera vilka behov som finns inom området. Under hösten 2016 så har även ett arbete genomförts inom projektet "Fossilfria och effektiva transporter i ÖMS" för att kartlägga behoven hos transportföretag i regionen. En tydlig slutsats är att såväl de offentliga som privata aktörerna efterfrågar stöd och hjälp i omställningsarbetet. Majoriteten av de tillfrågade aktörerna ser mycket positivt på förslaget till en storregional kunskapsresurs och plattform för samverkan som långsiktigt kan bistå med rådgivning, erfarenhetsutbyte och samordning inom ett komplext område.

Ett nära samarbete planeras med projekten "FETÖMS" och "Regional strategi för omställning till hållbara transporter i Östergötland" då Biogas Öst även är aktivt involverad i dessa projekt och samtliga är genomförandeprojekt utifrån förstudien 2016. Bland annat kommer de deltagande offentliga aktörerna inom "FETÖMS" att utgöra en bas för det nya nätverket BioDriv Öst samt utgöra en "kommunal" fokusgrupp som kan bistå med inspel till verksamheten inom BioDriv Öst. Samarbete planeras även med övriga relevanta transportprojekt i regionen då ett av syftena med BioDriv Öst är att just samordna olika initiativ inom området och långsiktigt förvalta och sprida den kunskap som byggs upp.

Genom samverkan med nationella expert- och branschorganisationerna inom olika områden kan det lokala och regionala arbetet genomföras på ett sätt som på bästa sätt stärker och kompletterar det arbete som sker på nationell nivå. En ökad samverkan mellan företrädare för olika förnybara alternativ skapar även ett mer enat och budskap gentemot regionens aktörer och borgar för en bättre helhetsförståelse kring vad som krävs för att en omställning till en fossiloberoende fordonsflotta ska kunna uppnås. Den breda samverkan inom projektet kommer även att bidra till att de förnybara alternativen på ett mer offensivt sätt kan konkurrera med fossila alternativ, istället för med varandra.

Flera studier indikerar att varje GWh biodrivmedel som nyttjas i snitt leder till ett nytt arbetstillfälle. Projektet har kopplar därmed an till Europa 2020 strategin. En hållbar omställning av transportsektorn leder både till en smart och till en hållbar tillväxt samt en tillväxt för alla. Att ställa om till hållbara

transporter handlar inte bara om klimatpåverkan utan även om att ta ett ökat ansvar för hela produktionskedjan och se till att såväl fordon som drivmedel produceras på ett socialt hållbart sätt vilket är frågor som kommer att lyftas inom projektet och förväntas bli en del av de offentliga aktörernas upphandling även på längre sikt.

Koppling till det lokala näringslivet

De aktiviteter som genomförs inom BioDriv Öst kommer att öka efterfrågan på förnybara alternativ inom transportsektorn. Detta kommer att beröra regionens näringsliv i flera led, både gällande att svara för tillgången till förnybara alternativ och fordon samt genom att utgöra marknaden för användning av de förnybara alternativen. Det finns ett ökat tryck på företag inom transportbranschen från kunder och beställare att öka andelen fossilfria transporter. Allt fler offentliga aktörer kommer att ställa krav på förnybart i sina upphandlingar och letar aktivt efter företag med hållbara transporter. Även företag vars affärsidé inte primärt handlar om transporter påverkas av den allmänt ökande medvetenheten om transportsektorns miljö- och klimatpåverkan och ser sina fordon som en viktig del av det totala hållbarhetsarbetet.

Satsningar på förnybara alternativ är ett styrkeområde för många företag i ÖMS-regionen och det bedrivs även betydande forskning inom området vilket gör att ett utökat arbete för förnybara alternativ kommer att få betydelse för regionens innovations- och näringslivsutveckling. Omställning till förnybara alternativ innebär inte minst en möjlighet till vidare affärsutveckling inom nya områden, exempelvis för lantbruksföretag, transportföretag, distributörer och drivmedelsproducenter i regionen. Projektet kommer således att på olika sätt beröra, involvera och gynna regionens näringsliv.

Mål och resultat

Mål

Syfte

Projektets syfte är att bygga upp en långsiktig storregional kunskapsresurs och triple helix plattform för samverkan inom omställningen till en fossiloberoende fordonsflotta i Uppsala, Västmanland, Sörmland, Örebro, Östergötland och Stockholms län. Genom samordning och operativt arbete ska BioDriv Öst aktivt bidra till att offentliga och privata aktörer i Uppsala, Stockholm, Västmanland, Södermanland, Örebro och Östergötlands län ökar takten i omställningen till en fossiloberoende fordonsflotta.

Övergripande mål

En stor andel av offentliga och privata aktörer i Uppsala, Stockholm, Västmanland, Södermanland, Örebro och Östergötlands län har uppnått offensiva mål om fossilfrihet och är föredömen i omställningen till att uppnå en fossiloberoende fordonsflotta 2030. De offentliga och privata aktörernas initiativ har bidragit till en grön regional tillväxt, skapat en utökad infrastruktur och marknad för förnybara alternativ inom transportsektorn samt påskyndat omställningen till en cirkulär ekonomi.

Projekt mål

Genom en förbättrad samverkan och förbättrat långsiktigt kunskapsutbyte offentliga aktörer emellan, samt mellan offentligt, näringsliv och forskning har omställningstakten till en fossiloberoende fordonsflotta 2030 ökat i Uppsala, Stockholm, Västmanland, Södermanland, Örebro och Östergötlands län.

Projektets delmål (Första siffran är kopplad till en aktivitet)

Delmål 1.1 Att stärka det storregionala erfarenhetsutbytet och samverkan över läns- och kommungränser kopplat till förnybara alternativ inom transportsektorn.

Delmål 1.2 Att identifiera hur olika förnybara alternativ inom transportsektorn kan samverka på bästa sätt och ta fram gemensamma budskap och strategier.

Delmål 1.3 Att identifiera hur satsningen BioDriv Öst på bästa sätt kan stödja regionens länsstyrelser och regioner utifrån deras olika uppdrag och behov.

Delmål 1.4 Att identifiera hur satsningen BioDriv Öst på bästa sätt kan stödja offentliga och privata aktörer i regionen samt vidare identifiera deras behov och önskemål på en samverkansresurs inom området.

Delmål 1.5 Att anta mål och aktivitetsplan för BioDriv Öst samt skapa en struktur för långsiktig självfinansiering så att nätverket kan leva vidare efter projektets slut.

Delmål 1.6 Att sprida information om nätverket BioDriv Öst och öka antalet deltagande aktörer.

Delmål 2.1 Att sammanställa och sprida information och kunskap som är relevant för regionens omställning till en fossiloberoende fordonsflotta.

Delmål 2.2 Att påskynda regionens omställning till fossilfria transporter genom operativt stöd och hjälp till regionens aktörer.

Delmål 2.3 Att genomföra ett par större satsningar under projekttiden som identifieras som angelägna i aktivitet 1 för regionens omställning till förnybara alternativ.

Delmål 2.4 Att verka för ökade krav på fossilfrihet i offentliga upphandlingar i regionen.

Delmål kopplat till jämställdhet och lika-möjlighet och icke-diskriminering. Fler tankställen/laddplatser framför allt i glesbygd Fler arbetstillfällen i glesbygd kopplat till biodrivmedelsproduktion Ökad försäljning av fordon för förnybara alternativ Kunskap, framförallt, mindre kommuner att de kan vända sig till BioDriv Öst för stöd och hjälp. Ökat antal krav på social hållbarhet i offentliga upphandlingar av förnybara alternativ.

Målgrupper

Den primära målgruppen för projektets insatser är deltagande offentliga organisationer samt övriga offentliga organisationer i Uppsala, Västmanland, Södermanlands, Örebro, Östergötlands och Stockholms län. Sekundära målgrupper är privata aktörer, små och medelstora företag och forskning i de aktuella länen.

Förväntat resultat vid projektavslut

Koldioxidutsläppen från offentliga aktörers transportarbete i regionen har minskat genom omställning till förnybara alternativ tack vare att BioDriv Öst har bidragit med ny kunskap, stöd och rådgivning samt verkat för tuffare krav i offentliga upphandlingar. Små och medelstora företag i regionen har ökat sin konkurrenskraft och minskat sin klimatpåverkan genom att projektet har bidragit med stöd till ett antal företag i regionen som vill ställa om sina transporter till förnybara alternativ. Ett antal nya laddplatser samt tankställen för förnybara alternativ har kommit till stånd eller initierats i regionen tack vare BioDriv Öst.

En förbättrad möjlighet att uppnå de nationella miljömålen har skapats då en omställning av transportsektorn påverkar majoriteten av de 16 målen för en bättre miljö. Regionens innovationskraft kopplat till nya förnybara alternativ inom transportsektorn har ökat tack vare samverkan inom BioDriv Öst mellan offentligt, näringsliv och forskning. Regionens aktörer har fått ett förbättrat stöd i omställningen långsiktigt genom att en långsiktig kunskapsresurs och samverkansplattform har byggts upp och genom att en hemsida för samordning och ett antal kunskapsunderlag/rapporter/faktablad med goda exempel har tagits fram som kunskapsmässigt stärker och underlättar regionens utveckling inom området.

De horisontella kriterierna kommer att synas i projektets resultat genom att efter projektet avslutats så har takten för omställningen till förnybara alternativ som bidrar till CO2 reduktion ökat i ÖMS-regionen jämfört med i övriga regioner. Fler offentliga upphandlingar, kopplat till fordon, drivmedel och transporter i regionen innehåller tuffa miljökrav och krav på social hållbarhet där så behövs.

Målvärde för aktivitetsindikatorer

Uppskattad minskning av växthusgaser per år: 2 000 ton koldioxidekvivalenter

Antal projekt som tar fram strategier/ förstudier/analyser/planer med utgångspunkt i fyrstegsprincipen: 1 projekt

Antal samarbetande organisationer från olika samhällssektorer: 1 samarbetande organisation

Organisation och genomförande

Projektorganisation

Biogas Öst är projektägare och projektledare för satsningen och ansvarar för projektets genomförande och aktiviteter. Projektet kommer att genomföras av såväl befintlig som nyrekryterad personal. Projektets styrgrupp kommer att utgöras av Biogas Öst, Länsstyrelsen i Västmanland och RISE. Länsstyrelsen i Västmanland har fram tills årsskiftet även ansvarat för frågor inom regional utveckling och är därmed en lämplig aktör för att representera såväl länsstyrelser som regioner. Ett nära samarbete med länsstyrelsen i Västmanland är även viktigt för att skapa bästa möjliga samordning med projektet "Fossilfria och effektiva transporter i Östra Mellansverige". Som en del i projektledningen kommer styrgruppsmöten genomföras en gång i kvartalet. Biogas Öst sitter i sin tur med i styrgruppen för projektet "Regional strategi för omställning till hållbara transporter i Östergötland" vilket skapar en god koppling och samverkan med detta genomförandeprojekt.

Projektets styrgrupp kommer att genomföra avstämningar kvartalsvis och Länsstyrelsen i Västmanland och Biogas Öst kommer även att ha kontinuerlig kontakt under projektets genomförande genom projektet "Fossilfria och effektiva transporter i Östra Mellansverige". Inom aktiviteten kommer referensgruppsmöten att genomföras i samband med de workshops som sker med projektets deltagande länsstyrelser och regioner. Dessa möten kommer att utgöra viktiga tillfällen till samverkan, erfarenhetsutbyte och en möjlighet att identifiera hinder som behöver överbryggas för regionens utveckling. Projektets styrgrupp kommer kontinuerligt att ha avstämningsmöten för att samordna och planera genomförandet av projektets aktiviteter samt stämma av och följa upp att projektet löper enligt plan.

Arbetsätt

Metoden för genomförandet kommer att baseras på de resultat som framkommit i tidigare ERUF-förstudier inom området. Genom ett antal nätverksträffar/workshops med olika typer av nätverk av aktörer kommer projektet att vidareutveckla det tidigare arbetet samt identifiera de aktiviteter

som gagnar regionen bäst och på bästa sätt kompletterar det arbete som genomförs av andra aktörer. Individuella möten kommer även att ske med olika nyckelaktörer för att utveckla den nya samverkansplattformen på bästa sätt. Mellan nätverksträffarna kommer dessutom en del operativa aktiviteter att genomföras som identifieras som angelägna av deltagande aktörer. En plan tas fram för vidare satsningar inom plattformen efter projektslut.

Projektet kommer kontinuerligt att utvärderas och justeras utifrån de lärdomar och synpunkter som framkommer genom de olika nätverksträffarna. Projektets syfte är att bidra till en minskad miljöpåverkan från transportsektorn inom flera olika områden. De som ansvarar för projektets genomförande kommer även att föregå med gott exempel genom att själva resa kollektivt eller använda It-teknik. På alla seminarier kommer i största möjliga mån vegetarisk och ekologisk mat att serveras. Projektet kommer sprida information om vikten av att ställa krav på social hållbarhet vid upphandling av drivmedel och fordon. Man kommer även visa på vikten av att ställa om till en cirkulär ekonomi genom att nyttja avfallsbaserade produkter för biodrivsmedelsproduktion och tex se till att styra mot en hållbar återanvändning och återvinning av tex elbilsbatterier.

Vid de möten och seminarier som arrangeras inom projektet kommer det eftersträvas att ingen exkluderas p.g.a. exempelvis fysiska handikapp och i mesta möjliga mån kommer möten att ske i icke-exkluderande lokaler. Vid större evenemang kan även standarden för "Hållbara evenemang" (ISO 20121) och den checklista som Swedish Standards Institute tagit fram användas. Det föreslagna projektet har dessutom till syfte att stödja länens offentliga aktörer i omställningen till fossiloberoende transporter och därmed utöka marknaden för befintliga fossilfria alternativ. Detta kan i sig väntas leda till skapande av lika möjligheter för fler genom att öka tillgängligheten till förnybart drivmedel, vilket ger fler personer, företag och kommuner möjlighet att förbättra sitt eget koldioxidfotavtryck och bidra till målet om en fossiloberoende fordonsflotta 2030 och ett samhälle utan nettoklimatpåverkan 2050.

Tillgång till en god miljö och hållbar framtid är en viktig jämställdhetsfråga. Att förbruka naturresurser utan att ta hänsyn till effekterna i ett större systemperspektiv drabbar i första hand dem som har sämre förutsättningar. Omställningen inom transportsektorn utgår till stor del från de behov och intressen som medelålders män har. Kvinnor och yngre har generellt sett ett "grönare" tankesätt och är mer intresserade av att satsa på fordon för förnybara alternativ. Trots detta sker utvecklingen inom detta område väldigt långsamt och tittar man på statistik över regionen så är det försäljningen av stora, tunga, fossila dieselfordon som ökar. Att projektet aktivt kommer att påverka utvecklingen i en annan riktning och verka för utökad infrastruktur för förnybara

alternativ kommer att gynna kvinnor, barn och ungdomar och därmed bryta de traditionella mönstren som finns. Att projektet verkar för ökad biodrivmedelsproduktion och gärna närproducerad sådan kommer att öka antalet arbetstillfällen inom en sektor som kan utgöra viktiga instegsjobb för nyanlända i Sverige. Det finns ett behov av s.k. "lågkvalificerade jobb" vilket en ökad biodrivmedelsproduktion inom lantbrukssektorn skulle medföra. En utökad infrastrukturutveckling och en gemensam storregional kunskapsresurs skulle även ska ökad jämställdhet mellan större och mindre kommuner. Projektet kommer verka för en god representation av såväl män som kvinnor inom projektets styrgrupp, referensgrupp och seminarier.